

Datum: 11.09.2020

Medij: Hrvatska riječ

Rubrika: Bez naslova

Autori: Redakcija

Teme: Jene Hajnal/Hajnal Jenó

Naslov: Sloboda medija i manjinska autonomija

Napomena:

Površina: 1242

Strana: 6,7

O medijima na jezicima nacionalnih manjina – iz dva kuta

Sloboda medija i manjinska autonomija

»Pisati o manjinskom informiranju u Srbiji je ozbiljan i težak zadatak i podrazumijeva i značajnu dozu suptilnosti, jer to pitanje nije samo medijsko, ono je i kulturno i par excellence političko pitanje«, rekao je neovisni konzultant **Nedim Sejdinović** predstavljajući svoj izvještaj »Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza«, čiju je izradu podržala Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OESS).

Prezentacija izvještaja održana je putem video-konferencije 4. rujna u organizaciji Misije OESS-a u Srbiji u partnerstvu s Nezavisnim udruženjem novinara Srbije i Centrom za održive zajednice. O trenutnoj situaciji u medijima na manjinskim jezicima na osnovu ovog istraživanja govorili su uvodničari **Veljko Milić** (pravnik, NDNV), **Ragmi Mustafa** (Albansko nacionalno vijeće) i **Boris Varga** (direktor NIU *Ruske slovo*) nakon čega je uslijedila rasprava. Moderatorica je bila **Jelena Kleut** (Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu). U konferenciji je sudjelovalo preko 70 novinara i stručnjaka.

Pristup i način izrade

Izvješće se počelo pisati u studenom prošle godine i postojala je ideja da se prezentira, saslušaju komentari i sugestije i onda napravi konačni izvještaj, ali je zbog epidemije odgođeno te je, kaže Sejdinović, konzultirao neke medijske eksperte i kolege novinare iz manjinskih medija i uvrstio njihove preporuke i komentare u izvještaj. Kao jedno od važnih pitanja u izradi ovog izvještaja Sejdinović je naveo pitanje definiranja »što jesu, a što nisu višejezični mediji« budući da je ovaj izvještaj za cilj imao i izradu registra višejezičnih i manjinskih medija. Kao glavni problem je pak naveo utjecaj manjinskih nacionalnih vijeća na medije na manjinskim jezicima.

Ovakav pristup izradi izvještaju kritizirao je predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća **Jenő Hajnal**, koji je kazao kako stavovi izneseni u istraživanju i analizi ne oslikavaju objektivnu sliku o ovom području već su izneseni subjektivni i veoma pristrasni stavovi autora.

»Dok stavove autora možemo poštovati kao njegove osobne nikako ih ne možemo promatrati kao pluralne, jer se ipak radi samo o jednoj osobi koja gleda na cijelu sliku manjinskog informiranja. Ovo je naša najveća kritika misije OESS-a u Srbiji i ona se tiče izbora individualnog autora umjesto grupe autora iz različitih sfera javnog života i informiranja za sastavljanje jednog ovakvog značajnog i veoma bitnog izvještaja«, smatra Hajnal.

Registar manjinskih i višejezičnih medija

Bitan dio ovog izvještaja čini pokušaj izrade registra manjinskih i višejezičnih medija. Ukupno je nabrojano 199 medija koji ima-

ju medijske sadržaje na manjinskim jezicima. Radi se o medijima kojima su osnivači (posredno) nacionalna manjinska vijeća kao i privatnim i medijima civilnog društva (dnevници, tjednici, mjesečnici, radio, TV i web portali), koji izvještavaju (i) na manjinskom jeziku. Osim toga, postoje manjinski programi na RTV-u koji emitira program na 11 manjinskih jezika dok na RTS-u postoji samo jedna, nedavno uvedena, emisija vijesti na albanskom jeziku i programske cjeline na romskom jeziku na radiju i televiziji. No, kaže Sejdinović, oko registra postoje brojne metodološke nedoumice, koje su u stvari suštinska pitanja da li uvrstiti u višejezične medije one koji svaka dva-tri mjeseca objave manjinski medijski sadržaj, ili one medije koji samo s vremena na vrijeme kada im prođe neki projekt imaju sadržaj na manjinskim jezicima, zatim manjinske internet portale koji imaju toliko slabu dinamiku da je pitanje postoje li uopće. Zato je, smatra Sejdinović, veoma važno jasno definirati što je manjinski, a što višejezični medij kako ne bi dolazilo do zlouporaba, kao što se to događalo u periodu privatizacije medija.

Nacionalnomanjinska vijeća i mediji

Sejdinović smatra kako je u novoj Medijskoj strategiji pitanje manjinskog informiranja dobro obrađeno, ali ostaje pitanje »ako možemo biti zadovoljni kvantitetom, možemo li biti zadovoljni i kvalitetom manjinskog informiranja i postoji li medijski pluralizam i pluralizam mišljenja, a u tom kompleksnom sustavu manjinskog informiranja veoma važnu, centralnu i odlučujuću ulogu imaju nacionalnomanjinska vijeća«. Prema njegovom mišljenju, »osim što imaju mogućnost osnivanja medija na jezicima manjina koji se financiraju najvećim dijelom iz javnih fondova, ne postoje mehanizmi koji bi osigurali autonomnu nezavisnu uređivačku politiku tih medija (...) imaju utjecaj i na financiranje drugih medija kojima nisu osnivač, jer daju prijedloge za sufinanciranje za dodjelu sredstava na natječajima«, i »daju mišljenje za izbor odgovornih urednika na manjinskim jezicima«.

I na ovu temu se referirao Hajnal koji je rekao da »analiza u jednom svom dijelu govori o devastaciji manjinske medijske scene nakon medijske privatizacije u Srbiji koja je bila posljedica povlačenja države s medijske scene, a u drugom dijelu govori o potrebi ukidanja direktnih davanja manjinskim medijima i prelaska na model konkursnog sufinanciranja čiji negativni rezultati su poznati. Kada iz svog uskog, nepluralnog, gledišta govori o usklađivanju krovnog medijskog zakona sa zakonom o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina jasno je da se ne misli na zaštitu stečenih kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina da njihovi izabrani predstavnici sudjeluju u donošenju odluka koje ih se tiču kao što je, na primjer, izbor glavnog i odgovornog urednika programa na manjinskim jezicima javnog

Datum: 11.09.2020

Medij: Hrvatska riječ

Rubrika: Bez naslova

Autori: Redakcija

Teme: Jene Hajnal/Hajnal Jenő

Naslov: Sloboda medija i manjinska autonomija

Napomena:

Površina: 1242

Strana: 6,7

Tema **75**

Kao glavni problem u informiranju na manjinskim jezicima Sejdinović ističe utjecaj manjinskih nacionalnih vijeća na medije na manjinskim jezicima * Utjecaj na javne poslove predstavlja smisao i osnovu korpusa manjinskih prava, rekao je Hajnal

servisa već samo isključivo na smanjenje utjecaja nacionalnih vijeća.

Hajnal je ocijenio da je Izvještaj »u velikoj mjeri pristrasan protiv nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, koje naziva manjinskim elitama, i ne prizna je im niti jednom riječju legitimitet koji im pripada zbog načina njihovog izbora putem neposrednih izbora koji oslikavaju volju građana. Dokument preuveličava utjecaj nacionalnih vijeća u cilju smanjenja istog, često zaboravljajući da utjecaj na javne poslove predstavlja smisao i osnovu korpusa manjinskih prava. Objektivnost bi u ovom slučaju zahtijevalo vaganje između raznih međusobno isključivih vrijednosti što bi trebalo dovesti do izbora najboljeg među njima. Analiza, nasuprot tome, predstavlja apsolutnu slobodu medija kao jedinu bitnu vrijednost, spremna je žrtvovati sva stečena prava i slobode za dostizanje tog inače nedostižnog ideala. U tom duhu izvještaj negira sve pozitivne aspekte i činjenice da nacionalna vijeća mogu biti osnivači medijskih ustanova kao što su i održivost i osiguravanje prava velikog broja građana da budu informirani na svom materijalnom jeziku, čak i činjenicu da uz javni medijski servis upravo oni stvaraju pluralitet medija za kojim žudi, već analiza pristrasno ističe isključivo njihove negativne strane čime im negira svrhu postojanja«.

U završnom dijelu ovog Izvještaja navodi se kako je »u ovom trenutku jasno da je zakonska i podzakonska regulativa koja definira područje javnog informiranja na jezicima nacionalnih manjina u Srbiji i ulogu nacionalnih vijeća – neodgovarajuća i da ne pruža nikakve garancije za odgovornost medija kojima su nacionalna vijeća (posredno) osnivači, niti mehanizme koji bi omogućili istinito, nepristrasno, potpuno i blagovremeno informiranje na jezicima nacionalnih manjina, nezavisnu uređivačku politiku medija kojima su nacionalna vijeća (posredno) osnivači, odnosno nezavisnost od izvora financiranja, zabranu svakog oblika cenzure i nezakonitog utjecaja na rad redakcije, primjenu međunarodno priznatih normi i principa, odnosno poštivanje profesionalnih standarda i kodeksa«.

Profesionalna i etička samoregulacija

Kao model kojim bi se vršila profesionalna i etička samoregulacija između nacionalnomanjinskih vijeća i medija kojima su osnivači, na konferenciji je predložen model koji je definiran u mediju na rusinskom jeziku *Ruske slovo*. Direktor ove ustanove Boris Varga kazao je kako su *Ruske slovo* i *Ruten press* 2019. godine izradili i potpisali jedan unutarnji akt samoregulacije, interni etički medijski kodeks, kao mehanizam »kojim se jasno regulira odnos između

izdavača i medija, a u cilju ostvarenja prava manjina na istinito, nepristrasno i blagovremeno informiranje koji bi trebao spriječiti politički i drugi utjecaj na *Ruske slovo*, cenzuru i autocenzuru, da se osigura poštovanje profesionalnih standarda i kodeksa, a posebno kodeksa novinara Srbije«.

Ovaj interni medijski etički kodeks nije samo statički dokument, kazao je Varga, već je nastao iz dobre prakse uspostavljene 2014. godine »kada su *Ruske slovo* i *Ruten press* koji su sastavni dio ove ustanove, počeli s depolitizacijom svojih izdanja i kada smo napravili pravila praćenja izbora za nacionalna vijeća i sprječavanja sukoba interesa koji je inače česta praksa u tom mediju. Bez hrabre odluke Nacionalnog vijeća Rusina, odnosno njihovog odbora za informiranja donošenje ovakvog kodeksa samoregulacije bilo bi nemoguće. Oni su pokazali svoj demokratski potencijal i volju da *Ruske slovo* i njegova izdanja budu javni servis svih građana koji mogu čitati taj medij. Dokument definira *Ruske slovo* kao javni servis, sprječava sukob interesa (kad su novinari istovremeno i članovi nacionalnomanjinskih vijeća), a to je glavno čvorište partokratije i u drugim manjinskim medijima«.

Treće je pitanje kadrovske politike, odnosno sudjelovanje kolektiva *Ruske slovo* u izboru najviših funkcija u toj ustanovi. I četvrti, nadzor nad provođenjem te samoregulacije.

»Ovaj je model dugo pripreman i za to je primjenjiv i kao direktor *Ruske slovo* sam izabran kao nepartijski ili drugi interesni kadar i osobno preporučujem ovaj dokument svim drugim nacionalnim vijećima i medijima. Nakon potpisivanja internog medijskog etičkog kodeksa u razgovoru s predstavnicima OESS-a ovaj je model početkom godine trebao biti predložen i drugim manjinskim medijima i nacionalnim vijećima, ali nas je spriječila poznata pandemija virusa covid-19«, rekao je Varga.

»Upravo su krajem i početkom ove godine napravljene partokratske kadrovske i sadržajne promjene u slovačkom *Hlas ľudu* kao i u listu na rumunjskom jeziku *Libertatea*, a koji su suprotni svemu onome što predviđa spomenuti etički kodeks. Upozoravam sve aktore zainteresirane za slobodu medija i profesionalno i etičko izvještavanje na jezicima nacionalnih zajednica da ukoliko se ne poduzmu neke mjere, manjinski mediji kojima su osnivači nacionalna vijeća postat će puki glasnici tih nacionalnih vijeća i stopit će se u svojoj medijskoj slici u koju je Srbija odavno zaronjena i sve dublje tone«, poručio je Varga.

J.D.

11. rujna 2020. **7**

